

Læge-Stenfrø

Lithospermum officinale

Læge-Stenfrø er en flerårig håret urt, der kan blive 50- 80 cm høj. Stilken er opret og gre-ner sig. Bladene sidder spredt op ad stænglen.

Den blomstrer i højsommeren med gullige blomster. Frøene er hvide og hårde som porcelæn.

Den vokser hist og her i Østdanmark på øde grusede steder, men er sjælden. Kan af og til findes ved gamle hustomter og i haver, hvor den har været dyrket.

De hårde delfrugter kan ligne en lille, spids stenhæmmer, og frøene blev brugt til at 'knuse' sten i blæren. Frøene kunne males til mel og bruges til bagning, ligesom de har været brugt til kaffeerstatning.

Frø af Læge-Stenfrø er fundet indkapslet i rav, og har muligvis været brugt til smykker i den yngre bronzealder.(1700-500 før vor tid)

Planten kendes i Norden siden middelalderen, hvor den også kaldtes ærteskruppe, fordi den ruhårede plante ofte groede i ærtemarken.

Til behandling af blæresten blev der fremstillet en 'drikkesmørelse', hvor frøene blev kogt med smør, 'bævergejl' og hvalrav'. Bævergejl er et sekret omtrent som ørevoks, der dannes i bæverens tarm og bruges til at afmærke territorier, mens hvalrav er en olie fra kaskelothvalernes tarm, der udskilles og størkner i vandet.

Den størknede masse (ambra) kan flyde, og bjærgedes af fiskere, der solgte det videre med god fortjeneste. Ambra lugter sødligt og blev tidligere brugt til fremstilling af parfume. I dag fremstilles ambra syntetisk.

Frøene fra lægestenurt kunne også indtages med kvindemælk, dog uden nogen særlig virkning.

I 1700 tallet ophørte brugen af urten til medicin.

Blæresten er meget smertefuldt, så der er ikke noget at sige til, at man forsøgte alt, for at hjælpe patienten. I dag behandles sten i urinervejene med laserstråler, ultralyd eller operation.

Middelalderhaven fakta:

Læge-Stenfrø er sjælden i den danske natur, den findes dog i Klinteskoven, skovbryn og åbne steder i løvskoven.

Tema 8b: Lægeplanter